

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

УДК 65.012.12

DOI: 10.15587/2313-8416.2017.102378

АНАЛІТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ ЗА УМОВ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

© Т. В. Бочуля, І. Б. Чернікова, О. О. Кваша, І. С. Коробкіна

Досліджено, необхідність використання в обліковій стратегії управління методик факторно-таксономічного аналізу за сукупністю підприємств ресторанного бізнесу м. Харкова в умовах збереження точності її подання. Проведено порівняння результатів аналітичного моделювання успішності із застосуванням запропонованого комплексно-цільового підходу, за яким здійснюються розрахунки таксономічного показника рівня економічного розвитку та співвідношення рівнів торговельного доходу та операційних витрат за складовими частинами товарообороту

Ключові слова: ресторанний бізнес, інформаційні системи, таксономічний аналіз, поправочний коефіцієнт, аналітичне моделювання

1. Вступ

Трансформація соціально-економічних відносин в Україні, що відбувається, на теперішній час, у процесі подолання негативних явищ глобальної економічної кризи, сприяє створенню ефективної інтегрованої системи управління із потужною базою інформаційних ресурсів.

Суттєвою відмінністю процесу реалізації стратегії розвитку в обліковій інформаційній системі програмованого менеджменту від процесу виконання довгострокової перспективи є обов'язкова наявність ефективного зворотного зв'язку та комунікативний підхід замість простого виконання вже прийнятих рішень, заданих у чітких і точних межах релевантного діапазону.

2. Літературний огляд

В існуючих наукових розробках зарубіжних і вітчизняних учених викладаються загальнотеоретичні проблеми даного аспекту. Вагомий внесок у формування теоретичних та організаційно-методичних засад здійснено у працях вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів. Деякі вчені вважають, що «Для кожного етапу розвитку суспільства характерна своя система обліку і, в міру ускладнення функціонування суспільства, ускладнюється облік» [1]. Інші, стверджують, що основним завданням обліку «є упорядкування вхідної та вихідної інформації у відповідності до потреб управління. Чим різноманітніше така інформація, тим більше рівнів управління вона забезпечує і тим складніше внутрішня структура системи обліку» [2]. Третя група вважає, щона сучасному етапі розвитку української економіки, найбільш поширеними є: інтегрована система бухгалтерського обліку з впровадженням управлінського обліку; електронна система обліку; соціальна система

обліку; динамічна система обліку [3]. Але всі запропоновані науковцями концепції облікових систем, незалежно від окремих особливостей та ознак в рамках концептуальних позицій, переслідують єдину мету – покращення інформатизації системи управління.

Такі погляди свідчать про недостатню розробленість наукових рекомендацій та практичних методик з впровадження управлінського обліку на підприємствах, в тому числі ресторанного бізнесу. Проблема залишається також не в повній мірі вирішеною в аспектах аналітичного забезпечення виробничого потенціалу, витрат, доходів і використання облікової інформації для розробки стратегії підприємства.

3. Мета та задачі дослідження

Мета дослідження – проведення комплексного аналітичного дослідження фінансового стану підприємств ресторанного господарства, яке вирішує важливі завдання з облікового та інформаційного забезпечення управління бізнес-процесами.

Для досягнення мети були поставлені наступні задачі:

– запропонувати пропозиції з аналітичного забезпечення процесу стратегічного управління доходами, витратами та фінансовими результатами;

– сформулювати методичні підходи щодо аналізу витрат, доходів і фінансових результатів операційної діяльності на підставі інформації управлінського обліку.

4. Матеріали та методи дослідження

У статті проведено аналіз підприємств ресторанного господарства Харківської області та м. Харкова на підставі розрахунків індикаторів оперативної, середньої та довгострокової стійкості, що уможливи-

ло визначення основних проблемних питань, щодо тенденцій їх розвитку, вирішення яких сприятиме підвищенню ролі ресторанного бізнесу в економіці країни.

Процес реалізації стратегії передбачає використання моделей мислення у ході виконання запланованих на перспективу завдань.

Так, ментальною моделлю виконання довгострокового плану є модель «від минулого до майбутнього», заснована на екстраполяції позитивних тенденцій розвитку підприємства у минулому. А моделю мислення на етапі реалізації стратегії є модель «від майбутнього до теперішнього й навпаки», що передбачає здійснення відповідних, адекватних дій, які з урахуванням прогнозованої зміни зовнішніх і внутрішніх умов середовища підприємства забезпечать можливість безперервного розвитку на перспективне майбутнє.

Процеси управління розвитком суб'єктів господарювання у конкурентному просторі ринкових відносин завжди привертати увагу провідних науковців, спеціалістів з економічних процесів, законодавців.

Проте, критичне осмислення праць вітчизняної та зарубіжної науково-практичної думки, дозволило констатувати, що на сьогодні неповністю врегульовані питання, пов'язані з теоретико-методичним наповненням, організаційними аспектами та практичними наробками щодо управління розвитком підприємств торговельного сектору економіки, зокрема ресторанного бізнесу [4–7].

За цих умов, набуває актуальності недоцільність реалізації лише облікової функції без застосування аналітичної обробки отриманих даних під час здійснення прогнозуючих та контрольних функцій на засадах проведення безперервного фінансово-господарського контролю.

Серед складних динамічних процесів у сфері ринкових відносин суб'єкти ресторанного бізнесу, що функціонують в умовах невизначеності, потребують уваги аналітиків щодо оптимального та адап-

тивного управління й прогнозування в прийнятті рішень, що викликає необхідність створення адекватних (точних) економіко-математичних моделей.

5. Результати досліджень та їх обговорення

В ході аналітичного дослідження вибіркової сукупності суб'єктів ресторанного господарювання м. Харків («Яске», «Ля страда», «Охотний двір», «Маранелла», «Миндаль», «Альбатрос», «ТРИ-І», «Трактир Шаріков», «Старгород», «Пушка», «Riva», «Росинка», «Веранда», «Чехов», «Дали», «Місто», «Старая башня», «Делі», «Харків», «Да Вінче», «Шато», «Мерідіан-1») обґрунтовано, що в ринковому середовищі нестабільності для оцінки бізнесу окремого підприємства доцільно використовувати таксономічний аналіз [8].

Для аналізу отриманої інформації за умови збереження точності її подання, в узагальненому вигляді було використано таксономічний метод (від грец. «таксіс» – розміщення, порядок, «номос» – закон, правило, принцип) [9].

Таксономічний показник рівня розвитку – це синтетична величина, «рівнодіюча» усіх ознак, яка характеризує одиниці досліджуваної сукупності, що дозволяє лінійно упорядкувати елементи даної сукупності [9]. Лінійне упорядкування полягає у проектуванні точок багатомірного простору на пряму. Якщо значення таксономічного показника наближається до одиниці, то система більш розвинена.

Таксономічний аналіз можна використовувати не тільки для сукупності підприємств, але й для оцінки бізнесу окремого підприємства.

Для формування, адекватної реаліям сьогодення, моделі прогнозування запропоновано побудову матриці спостережень за даними ТОВ «Мерідіан-1» зі здійсненням вибірки елементів (значення ознак та показників, які мають специфічний вираз за кожною ознакою, в одиницях виміру) для подальшого розрахунку таксономічного коефіцієнту розвитку (табл. 1) [10].

Таблиця 1

Елементи вибірки для розрахунку матриці спостережень ТОВ «Мерідіан – 1»

Показники	Роки			
	2012	2013	2014	2015
Товарооборот	847,85	945,15	1041,11	1040,60
Сума операційних витрат	481,33	500,34	504,72	507,82
Витратовіддача операційних витрат	2,52	2,51	2,53	2,52
прибуток від операційної діяльності	65,39	67,15	70,44	73,44
Продуктивність праці	61,38	59,48	64,39	65,69
Коефіцієнт прибутку	0,001	0,002	0,004	0,004
Коефіцієнт автономії	0,10	0,10	0,11	0,12
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,1	0,2	0,1	0,1

Оцінка ефективності діяльності підприємства ресторанного господарства складається з наступних етапів:

1. Формування матриці спостереження (X):

$$X = \begin{pmatrix} 847,85 & 481,33 & 2,52 & 65,39 & 61,38 & 0,001 & 0,1 & 0,1 \\ 945,15 & 500,34 & 2,51 & 67,15 & 59,48 & 0,002 & 0,1 & 0,2 \\ 1041,11 & 504,72 & 2,53 & 70,44 & 64,39 & 0,004 & 0,11 & 0,1 \\ 1040,60 & 507,82 & 2,52 & 73,44 & 65,69 & 0,004 & 0,12 & 0,1 \end{pmatrix},$$

2. Матриця стандартизованих значень має вигляд:

$$X = \begin{pmatrix} 1,14 & 1,04 & 1,00 & 1,00 & 1,06 & 3,00 & 1,1 & 1 \\ 1,02 & 1,04 & 1,00 & 1,00 & 1,03 & 1,50 & 1,1 & 0,5 \\ 0,94 & 1,05 & 0,99 & 1,00 & 0,98 & 0,75 & 1,0 & 1 \\ 0,94 & 1,06 & 0,98 & 1,00 & 0,94 & 0,75 & 0,92 & 1 \end{pmatrix};$$

3. Наступним етапом пропонуємо здійснити розподіл ознак на стимулятори та де стимулятори

$$P_o = (1,14; 1,06; 1,00; 1,00; 0,75; 0,92; 1,00) [6].$$

На підставі проведених розрахунків на ТОВ «Мерідіан – 1» відстань між окремими спостереженнями за період 2012–2015 рр. та вектор-еталон складає:

$$C_{io\ 2012} = \sqrt{\begin{matrix} (1,14-1,14)^2 + (1,04-1,06)^2 + \\ + (1,00-1,00)^2 + (1,00-1,00)^2 + \\ + (1,06-1,06)^2 + (3,00-0,75)^2 + \\ + (1,00-0,92)^2 + (1,00-1,00)^2 \end{matrix}} = 2,21;$$

$$C_{io\ 2013} = \sqrt{\begin{matrix} (1,02-1,14)^2 + (1,04-1,06)^2 + \\ + (1,00-1,00)^2 + (1,00-1,00)^2 + \\ + (1,03-1,06)^2 + (1,50-0,75)^2 + \\ + (1,10-0,92)^2 + (0,50-1,00)^2 \end{matrix}} = 1,79;$$

$$C_{io\ 2014} = \sqrt{\begin{matrix} (0,94-1,14)^2 + (1,05-1,06)^2 + \\ + (0,99-1,00)^2 + (1,00-1,00)^2 + \\ + (0,98-1,06)^2 + (0,75-0,75)^2 + \\ + (1,00-0,92)^2 + (1,00-1,00)^2 \end{matrix}} = 0,87;$$

$$C_{io\ 2015} = \sqrt{\begin{matrix} (0,94-1,14)^2 + (1,06-1,06)^2 + \\ + (0,98-1,00)^2 + (1,00-1,00)^2 + \\ + (0,94-1,06)^2 + (0,75-0,75)^2 + \\ + (0,92-0,92)^2 + (1,00-1,00)^2 \end{matrix}} = 0,82.$$

Для кінцевого проведення таксономічного аналізу, вважаємо за доцільне, розрахувати для ТОВ «Мерідіан – 1» показники C_o , S_o , C_o , d_i :

$$\overline{C_o} = \frac{2,21+1,79+0,87+0,82}{4} = 1,42;$$

$$S_o = \sqrt{\frac{1}{4} \left((2,21-1,42)^2 + (1,79-1,42)^2 + (0,87-1,42)^2 + (0,82-1,42)^2 \right)} = 2,15;$$

$$C_o = \overline{C_o} + 2S_o = 1,42 + 4,30 = 5,72;$$

$$d_{2012} = 2,21 / 5,72 = 0,39;$$

$$d_{2013} = 1,79 / 5,72 = 0,31;$$

$$d_{2014} = 0,87 / 5,72 = 0,15;$$

$$d_{2015} = 0,82 / 5,72 = 0,14.$$

На підставі отриманих даних, можна розрахувати відповідні за роками таксономічні коефіцієнти розвитку:

$$K_{2012} = 1 - 0,39 = 0,61;$$

$$K_{2013} = 1 - 0,31 = 0,69;$$

$$K_{2014} = 1 - 0,15 = 0,85;$$

$$K_{2015} = 1 - 0,14 = 0,86.$$

Для розрахунку співвідношення рівнів торговельного доходу за складовими частинами товарообороту, було використано дані внутрішньогосподарського обліку ТОВ «Мерідіан – 1» за 4-й квартал 2015 р. [11].

Отримані розрахунки (табл. 2) свідчать, що співвідношення рівнів торговельного доходу за складовими частинами товарообороту становить 2,3:1, це означає, що рівень торговельного доходу на продукцію власного виробництва в середньому за досліджуваним підприємством у 2,3 рази вище, ніж за покупними товарами.

Розрахунок співвідношення витратоємкості продукції власного виробництва та купівельних товарів здійснено за даними (4 квартал 2015 року) ТОВ «Мерідіан – 1» із застосуванням методики обліку витрат і фінансових результатів на продукцію власного виробництва та купівельні товари (табл. 3) [10].

Методика розрахунків свідчить, що співвідношення рівнів операційних витрат за складовими частинами товарообороту становить 2,4:1, тобто рівень операційних витрат на продукцію власного виробництва в середньому за дослідженим підприємством в 2,4 рази вище, ніж на купівельні товари.

У зв'язку з цим, на підприємствах ресторанного господарства виникає ситуація, коли висока рентабельність покупних товарів є джерелом доходів, що покриває низьку рентабельність або збитки від реалізації продукції власного виробництва.

На підставі наведених співвідношень розраховано поправочний коефіцієнт, що відображає розмір відхилення середнього рівня операційних витрат при зміні питомої ваги продукції власного виробництва на 1 % [12]:

$$K = \frac{B(s-1)}{ПВ(s-1)+100}, \quad (3)$$

де K – поправочний коефіцієнт, % до обороту; B – рівень операційних витрат, % до обороту; $ПВ$ – питома вага продукції власного виробництва, % до обороту; s – співвідношення витратоємності продукції власного виробництва до витратоємності купівельних товарів (2,3:1) [13].

Отже, зміна питомої ваги продукції власного виробництва на 1 % призводить відповідно до зміни середнього рівня витрат на 0,301 % до обороту, при тому, що зростання середнього рівня торгового доходу складає 0,231 % до обороту.

Таблиця 2

Розрахунок співвідношення рівнів торговельного доходу за структурними частинами товарообороту в ресторані ТОВ «Мерідіан – 1» за 4-й квартал 2015 р.

№ з/п	Сировина, товари та товарні групи	Продукція власного виробництва			Купівельні товари		
		ціна, тис. грн.		Націнка	ціна, тис. грн.		Націнка
		первісна	реалізаційна		первісна	реалізаційна	
1	М'ясо и птиця	8391,33	27533,31	276,86	–	–	–
2	Ковбасні вироби та копченості	5594,61	18119,31	274,44	–	–	–
3	Риба і морепродукти	6443,22	21000,33	275,72	–	–	–
4	Масло рослинне та тваринні жири	769,49	1988,39	236,42	–	–	–
5	Молоко і молочна продукція	622,29	1747,48	264,35	–	–	–
6	Сири	1006,42	2949,58	263,31	–	–	–
7	Консерви м'ясні	1142,54	3097,27	240,86	–	–	–
8	Консерви рибні	950,63	2596,40	245,88	–	–	–
9	Консерви овочеві	809,31	2195,76	247,59	–	–	–
10	Консерви фруктові-ягідні	782,20	2110,17	246,92	–	–	–
11	Яйця	811,01	2212,22	248,93	–	–	–
12	Цукор	437,22	992,58	222,14	–	–	–
13	Кондитерські вироби	1711,67	2812,00	141,38	–	–	–
14	Варення, джем, повидло, мед	810,12	1960,30	219,63	–	–	–
15	Чай	1002,29	2485,26	221,58	–	–	–
16	Кава	1406,01	3663,93	228,64	–	–	–
17	Спеції	307,21	621,22	211,41	–	–	–
18	Мука	3403,10	8562,21	214,65	–	–	–
19	Хліб та хлібобулочні вироби	1720,21	2184,03	108,32	–	–	–
20	Крупи та бобові	1014,20	2610,94	230,17	–	–	–
21	Макаронні вироби	1077,01	2823,30	233,56	–	–	–
22	Картопля	5703,01	15582,98	231,42	–	–	–
23	Овочі	5984,01	16359,24	231,41	–	–	–
24	Плоди, ягоди, виноград, горіхи, кавуни та дині	656,01	1780,01	253,24	2190,21	3679,08	143,83
25	Горілка та лікєро-горілки вироби	–	–	–	12100,10	20479,25	142,64
26	Слабоалкогольні напої	–	–	–	9492,21	14699,01	130,65
27	Безалкогольні напої	–	–	–	6696,71	10361,44	130,75
28	Морозиво	906,76	1445,96	235,96	–	–	–
29	Тютюнові вироби	–	–	–	2008,15	2907,92	123,76
30	Інші продовольчі товари	1907,02	5551,14	252,60	3943,01	6193,28	133,25
31	Разом:	55368,90	154985,32	–	36430,39	58319,98	–
32	Товарооборот за квартал (стр. 31 грф. 4 + стр. 31 грф. 7)	213305,30					
33	Торговельний дохід ((стр. 31 грф. 4×5/6) – стр. 31 грф. 3) ((стр. 31 грф. 7×5/6) – стр. 31 грф. 6)	73785,53			12169,59		
34	Рівень торговельного доходу ((стр. 31 грф. 4×5/6) – стр. 31 грф. 3)/стр. 31 грф. 4 ((стр. 31 грф. 7×5/6) – стр. 31 грф. 6)/стр. 31 грф. 7	47,61			20,87		
35	Співвідношення рівнів торговельних доходів:	2,2:1					

Таблиця 3

Розрахунок співвідношення витратоємкостей продукції власного виробництва та купівельних товарів у ресторані ТОВ «Мерідіан – 1» за 4-й квартал 2015 р.

№ з/п	Статті витрат	Продукція власного виробництва		Покупні товари		Разом витрати	
		Сума, тис. грн.	% до обороту продукції власного виробництва	Сума, тис. грн.	У % до обороту покупних товарів	Сума, тис. грн.	У % до обороту
1	Витрати на оплату праці	40270,41	47,73	6662,44	11,42	46932,85	22,00
	у тому числі: робітників Цехів № 1, № 2, № 3	16580,44	10,70	–	–	16580,44	7,77
	робітників залу обслуговування	–	–	2540,87	4,36	2540,87	1,19
	офіціантів	4856,44	3,13	1020,45	1,75	5876,89	2,76
	адміністративно-обслуговуючого персоналу	18833,53	12,15	3101,12	5,32	21934,65	10,28
2	Нестача	701,23	0,45	201,45	0,35	902,68	0,42
3	Витрати на спецодяг і малоцінного інвентарю	648,22	0,42	105,01	0,18	753,23	0,35
4	Витрати на оренду і амортизацію	12144,91	7,84	2289,11	3,93	14434,02	6,77
5	Витрати на утримання приміщення	4125,88	2,66	971,21	1,67	5097,09	2,39
6	Паливо, пар та електроенергію	4316,65	2,79	1176,55	2,02	5493,20	2,58
7	Витрати на поточний ремонт	301,46	0,19	120,45	0,21	421,91	0,20
8	Відрахування на соціальне забезпечення	16377,14	10,57	3691,54	6,33	20068,68	9,41
9	Витрати на рекламу	1523,42	0,98	854,26	1,46	2377,68	1,11
10	Інші Витрати	3964,43	2,56	1049,52	1,80	5013,95	2,35
11	Разом операційні витрати:	84373,75	76,19	17121,54	29,36	101495,29	47,58
12	Обсяг товарообороту	154985,32	100,00	58319,98	100	213305,30	100
13	Співвідношення витратоємкостей за складовими частинами товарообороту (стр. 11 грф. 4/стр. 11 грф. 6)	2,60: 1,00					

Використовуючи поправочний коефіцієнт, який відображає розмір відхилення середнього рівня операційних витрат при зміні питомої ваги продукції власного виробництва, розраховано поправочний коефіцієнт, який характеризує розмір відхилення середнього рівня торговельного доходу при зміні структури товарообороту:

$$K = \frac{Pm\delta(s-1)}{ПВ(s-1)+100}, \quad (4)$$

де К – вихідний поправочний коефіцієнт, % до обороту; Ртд – рівень торговельного доходу, % до обороту; ПВ – питома вага продукції, % до обороту; s – співвідношення рівня торговельного доходу від реалізації продукції власного виробництва до рівня торговельного доходу від реалізації товарів (2,4:1) [13].

Отже, зміна питомої ваги продукції власного виробництва на 1 % призводить відповідно до зміни середнього рівня витрат на 0,307 % до обороту, при зростанні середнього рівня торговельного доходу – 0,194 % до обороту.

6. Висновки

1. При використанні аналітичного забезпечення було отримано позитивне значення таксономічного показника рівня економічного розвитку (більше 0,6 од.). Зростання долі продукції власного виробництва призводить до збільшення рівня операційних витрат швидше ніж рівня торговельного доходу, що, впливає на зменшення рентабельності підприєм-

ства (скорочення розриву між прямою середнього рівня торговельного доходу і прямою середнього рівня операційних витрат). Підприємство, яке отримало негативне значення таксономічного показника рівня економічного розвитку за визначеним показником питомої ваги продукції власного виробництва (перевисше 70 %) стає збитковим [14].

Застосування такої аналітичної моделі на практиці, вважаємо, надасть змогу визначати та коригувати значення таксономічного показника на довгострокову перспективу відповідно до сформованої структури функціональних підрозділів підприємства ресторанного бізнесу в системі нормативного обліку відповідальності. Внаслідок, ефективність та результативність роботи підприємств галузі харчування за умови невизначеності значною мірою залежать від стану системи внутрішнього прогнозування в сучасному менеджменті.

2. У дослідженні були запропоновані основні методики проведення аналізу: таксономічний аналіз, розрахунок співвідношення рівнів торговельного доходу за складовими частинами товарообороту, розрахунок співвідношення витратоємкостей продукції власного виробництва та купівельних товарів, розрахунок поправочного коефіцієнту. Обрані методи дозволять кожному підприємству вибіркової сукупності корегувати свою діяльність, впливаючи на зміну рівнів кінцевих показників визначеної системи факторів прибутковості операційної діяльності. Зміна даних параметрів у свою чергу змінить і результативний показник – прибуток від операційної діяльності.

Література

1. Бутинець, Ф. Ф. Бухгалтерський управлінський облік [Текст]: навч. пос. / Ф. Ф. Бутинець, Л. В. Чижевська, Н. В. Герасимчук. – Житомир: Рута, 2000. – 448 с.
2. Голов, С. Ф. Управлінський облік [Текст]: підручник / С. Ф. Голов. – К.: Лібра, 2008. – 704 с.
3. Жук, В. Н. Основы институциональной теории бухгалтерского учета [Текст]: монография / В. Н. Жук. – К.: Аграрная наука, 2013. – 408 с.
4. Бондар, М. І. Внутрішньогосподарський (управлінський) облік у підвищенні ефективності діяльності підприємства [Текст]: І Міжнар. наук.-прак. конф. / М. І. Бондар // Удосконалення обліку, аналізу, аудиту і звітності у сучасних умовах глобалізаційних процесів у світовій економіці. – Ужгород: УжНУ, 2010. – С. 27–31.
5. Веренич, О. Г. Облік доходів і витрат основної операційної діяльності у ресторанному бізнесі [Текст]: зб. пр. / О. Г. Веренич, Т. О. Коновалихіна // Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. – 2010. – № 7 (25). – С. 254–260.
6. Грінко, А. П. Класифікація основного капіталу як інформаційний інструментарій бухгалтерського обліку [Текст] / А. П. Грінко // Технологічний аудит та резерви виробництва. – 2015. – Т. 2, № 6 (22). – С. 72–76. doi: 10.15587/2312-8372.2015.41736
7. Харківська область у 2015 році (статистичний щорічник) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kh.ukrstat.gov.ua/index.php/statystychnyi-shchorichnyk-kharkivska-oblast-u-2013-rotsi>
8. Плюта, В. Сравнительный многомерный анализ в экономических исследованиях [Текст] / В. Плюта. – М.: Статистика, 1980. – 151 с.
9. Грінко, А. П. Теоретичні та обліково-економічні аспекти формування інформації про витрати, доходи та фінансові результати на підприємствах ресторанного господарства [Текст]: монографія / А. П. Грінко, О. О. Кваша. – Х.: ПП Іванченко, 2016. – 290 с.
10. Кваша, О. О. Сучасна концепція організації бухгалтерського обліку в інформаційній системі економічного управління підприємством [Текст] / О. О. Кваша, А. П. Грінко, Н. С. Акімова. – Дублін: SAUL Publishing Ltd, 2016. – С. 39–57.
11. Нападівська, Л. В. Управлінський облік [Текст]: підручник / Л. В. Нападівська. – К.: КНТЕУ, 2010. – 648 с.
12. Кваша, О. О. Методика проведення аналізу фінансово-господарської діяльності на підприємствах ресторанного господарства [Текст]: всеукр. наук.-пр. конф. / О. О. Кваша, А. П. Грінко // Соціально-економічні аспекти розвитку України в умовах конкурентного середовища. – Х.: ХДУХТ, 2010. – С. 223–224.
13. Чумак, О. В. Анализ безубыточности производства продукции предприятий питания [Текст]: зб. наук. пр. / О. В. Чумак // Прогресивні ресурсозберігаючі технології та їх економічне обґрунтування у підприємствах харчування. Економічні проблеми торгівлі. – 2002. – № 2. – С. 100–106.
14. Одинцов, Б. Є. Методи прийняття рішень у системі збалансованих показників [Текст] / Б. Є. Одинцов, В. В. Дік, А. І. Урінцов, О. І. Чуріканова // Науковий вісник НГУ. – 2014. – № 4. – С. 120–126.

Дата надходження рукопису 24.03.2017

Бочуля Тетяна Володимирівна, доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри, кафедра бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування, Харківський державний університет харчування та торгівлі, вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051
E-mail: bochulya@i.ua

Чернікова Ірина Борисівна, кандидат економічних наук, доцент, кафедра бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування, Харківський державний університет харчування та торгівлі, вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051

Кваша Ольга Олександрівна, кандидат економічних наук, доцент, кафедра бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування, Харківський державний університет харчування та торгівлі, вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051
E-mail: oliviaolyska@gmail.com

Коробкіна Ірина Сергіївна, старший викладач, кафедра бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування, Харківський державний університет харчування та торгівлі, вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051

Бочуля Тетяна Володимирівна, доктор економічних наук, доцент, заведуючий кафедрами, кафедра бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування, Харківський державний університет харчування та торгівлі, вул. Клочковская, 333, г. Харьков, Украина, 61051
E-mail: bochulya@i.ua